

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana. Dopuštenje za ponovno objavljivanje ovog sažetka dano je isključivo u svrhu uključivanja u HUDOC bazu podataka Suda.

© Office of the Agent of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights. All rights reserved. Permission to re-publish this summary has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Bureau de l'Agent de la République de Croatie devant la Cour européenne des droits de l'homme. Tous droits réservés. L'autorisation de republier ce résumé a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

BAZORKINA PROTIV RUSIJE

(članak 2., članak 3., članak 5., članak 13.)

Presuda od 27. srpnja 2006. godine

Sud je jednoglasno presudio da:

- je došlo do povrede članka 2. Konvencije (pravo na život) zbog nestanka podnositeljčinog sina, Khadzhi – Murat Yandiyev;
- je došlo do povrede članak 2. Konvencije zbog propuštanja provođenja učinkovite istrage okolnosti pod kojima je g. Yandiyev nestao;
- nije došlo do povrede članka 3. (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) u propuštanju da se zaštiti g. Yandiyev od zlostavljanja;
- je došlo do povrede članka 3. u odnosu na podnositeljicu gđu Bazorkinu;
- je došlo do povrede članka 5. (pravo na slobodu i sigurnost) u odnosu na pritvaranje g. Yandiyeva;
- je došlo do povrede članka 13. (pravo na učinkovito pravno sredstvo) u odnosu na povrede podnositeljčinih prava zajamčenih člancima 2. i 3.

Sukladno članku 41. (pravična naknada), Sud je podnositeljici dodijelio 35.000 EUR na ime nematerijalne štete i 12.241 EUR na ime troškova i izdataka, koji se trebaju isplatiti podnositeljčinim pravnim zastupnicima.

ČINJENICE

Podnositeljica, Fatima Sergeyevna Bazorkina, ruska je državljanka rođena 1938. godine i živi u gradu Karabulaku, Ingushentia, Rusija. Podnositeljica se žalila u svoje ime i ime svog sina, Khadzhi – Murat Yandiyev, rođenog 27. kolovoza 1975. godine.

Podnositeljica je navela da je njezin sin u kolovozu 1999. godine otišao u Grozni, Čečenija, i da ga od tada nije vidjela ni čula.

Dana 2. veljače 2000. godine, na televizijskom informativnom programu vidjela je kako ruski oficir ispituje njenog sina prilikom zauzimanja sela Alkhan-Kala (poznatog i pod nazivom Yermolovka). Kasnije je dobila kopiju cijele snimke, koju su snimili novinar NTV-a (ruske nezavisne TV postaje) i CNN. Na kraju ispitivanja nadležni oficir dao je naredbu vojnicima da „dokrajče“ i „upucaju“ podnositeljčinog sina. Novinar CNN-a koji je snimao ispitivanje, kasnije je identificirao oficira koji je provodio ispitivanje kao general-pukovnika Alexandera Baronova, zapovjednika postrojbi koje su okupirale Alkhan-Kalu.

Odmah nakon 2. veljače 2000. godine podnositeljica je započela potragu za svojim sinom, obilazeći prihvatne centre i zatvore, te prijavljujući se raznim tijelima. U kolovozu 2000. godine obaviještena je da se njen sin ne nalazi u niti jednom zatvoru u Rusiji.

U studenom 2000. godine vojni je tužitelj donio odluku da se ne otvori kaznena istraga o nestanku g. Yandiyeva. Mjesec dana kasnije isti je tužitelj da nema razloga držati vojnike odgovornim za događaje koji su prikazani na snimci.

U lipnju 2001. godine državno odvjetništvo Čečenije započelo je kaznenu istragu o otmici g. Yandiyeva od strane nepoznatih počinitelja. Kasnije je utvrđeno da je stavljen na popis nestalih osoba.

U studenom 2003. godine zahtjev gđe Bazorkini Europskom sudu za ljudska prava dostavljen je ruskoj Vladi. Slijedila je odluka Suda o dopuštenosti, Vlada je podnijela kopiju spisa o provođenju kaznene istrage.

Istragom je utvrđeno da se podnositeljičin sin 2. veljače 2000. godine nalazio u zatočeništvu u Alkhan-Kali. Odmah nakon uhićenja predan je djelatnicima ministarstva pravosuđa zbog premještanja u prihvatni centar gdje je trebao čekati početak suđenja. G. Yandiyev nije stigao u prihvatni centar a njegovo je boravište od tog trenutka nepoznato.

General-pukovnik Baronov dva puta je ispitivan o navedenim događajima te je izjavio da nije dao nalog da se ubije g. Yandiyev, ali da je namjeravao zaustaviti njegovo agresivno ponašanje kako bi spriječio moguće nemire. Naglasio je kako vojnici koji su ga okruživali nisu bili njegovi podređeni te stoga nisu mogli od njega primati naredbe.

Između lipnja 2001. godine i veljače 2006. godine istraga je zatvorena i ponovno otvarana šest puta. Većina dokumenata u spisu datirana je poslije prosinca 2003.

U različitim fazama postupka izdano je nekoliko naredbi od strane nadležnih tužitelja, nalažući korake koje istražitelji moraju poduzeti. Posebice, u prosincu 2003. godine, jedan je tužitelj, uvidjevši da stvarna istraga nije provedena, naredio da se utvrdi djelovanje odvojenih federalnih snaga koje su mogle biti uključene u specijalne operacije u Alkhan-Kali u veljači 2000. godine te da se utvrdi što se dogodilo sa zarobljenicima.

PRIGOVORI

Podnositeljica je navela da je njen sin bio zlostavljan i ubijen od strane federalnih snaga te da nije provedena učinkovita istraga o okolnostima njegovog zlostavljanja i njegovog „nestanka“. Također je za sebe navela da je doživjela patnju i duševnu bol u vezi sa „nestankom“ njenog sina. Pozvala se na članke 2., 3., 6., 8., i 13.

ODLUKA SUDA

Članak 2

Pretpostavka smrti g. Yandiyeva

Sud podsjeća da su zarobljenici u delikatnoj situaciji te da su vlasti dužne zaštititi ih. Obveza vlasti voditi računa o postupanju sa zarobljenicima posebno je vidljiva kada pojedini zarobljenik umre ili nestane nakon što je držan u policijskom pritvoru.

Sud primjećuje da je nesporno da je g. Yandiyev zarobljen tijekom protuterorističkih akcija u selu Alkhan-Kala 2. veljače 2000. godine. Nadalje je uzeo u obzir video snimku te izjave brojnih svjedoka sadržane u dosjeu o provedenoj kaznenoj istrazi, da je bio ispitivan od strane

višeg vojnog oficira koji je, na kraju tog ispitivanja, rekao da mora biti pogubljen. Na kraju je naveo da nije bilo pouzdanih vijesti o podnositeljičinom sinu od tog datuma.

U nedostatku bilo kojeg razumnog objašnjenja od strane ruske Vlade, te uzimajući u obzir da se šest godina nije objavila niti jedna nova informacija o tome gdje se podnositeljičin sin sada nalazi, sud se složio sa činjenicom da se g. Yandiyev proglasi mrtvim zbog nepoznatog boravišta. Navodeći da vlasti nisu na ni jednom temelju opravdale uporabu sile od strane svojih agenata, slijedi da se odgovornost pripisuje ruskoj Vladi. Stoga, sud presuđuje da je došlo do povrede članka 2.

Neučinkovitost istrage

Sud navodi da je istraga otvorena godinu i pet mjeseci nakon spornog događaja te je bila praćena neispričivim odgađanjima. Štoviše, Sudu se čini da je većina postupaka potrebnih da se razriješi zločin bila poduzeta tek nakon prosinca 2003. godine, kad je ruskoj Vladi dostavljen zahtjev podnositeljice. Sud smatra da je to vrijeme samo po sebi dovelo u opasnost učinkovitost istrage i moglo imati samo negativne posljedice na utvrđivanje istine.

Sud navodi niz ozbiljnih propusta uključujući i, posebice, propust da se identificiraju ili ispituju neki od vojnika koji su bili odgovorni za zatvorenike. Mnogi od tih propusta bili su poznati tužiteljima, koji su naredili da se poduzmu pojedini koraci. Međutim, njihove upute nisu provedene ili su provedene sa neprihvaćenim zakašnjenjem.

U svjetlu ovih okolnosti, Sud presuđuje da su vlasti propustile provesti učinkovitu istragu o okolnostima koje se tiču nestanak i pretpostavljenu smrt g. Yaniyeva i da je došlo do povrede članka 2.

Članak 3.

Što se tiče podnositeljičine pritužbe koja se odnosi na patnju koju je proživjela u vezi sa sinovljevim nestankom, Sud navodi da je podnositeljica majka g. Yandiyeva, te da je vidjela svog sina, na snimci, kako je bio ispitivan i odveden od strane vojnika uz primjedbe kako će biti ubijen. Nadalje, unatoč njenim zahtjevima, podnositeljica nikada nije dobila prihvatljivo objašnjenje ili informaciju o tome što se dogodilo s njenim sinom nakon njegovog zarobljavanja. Sud navodi da su joj te činjenice uzrokovale patnju i duševnu bol. Dalje je ustvrdio da način na koji se postupalo po njenim pritužbama od strane vlasti predstavlja postupanje koje se može podvesti pod nečovječno postupanje. Sud presuđuje da je došlo do povrede članka 3.

Sud navodi da nije bilo dostatnih dokaza da se utvrde njeni navodi da je njen sin bio izložen zlostavljanju za vrijeme držanja u pritvoru te stoga presuđuje da u tom pogledu nije došlo do povrede članka 3.

Članak 5.

Sud primjećuje da iako je utvrđeno da je podnositeljičin sin bio u zarobljeništvu dana 2. veljače 2000. godine, njegovo zadržavanje nije propisno navedeno u relevantnim dokumentima te nema službenog traga o njegovoj kasnijoj sudbini niti boravištu. Sud smatra tu činjenicu samu po sebi ozbiljnim propustom jer je omogućila onima koji su bili odgovorni za oduzimanje slobode da prikriju svoje sudjelovanje u zločinu, da prikriju tragove i da pobjegnu odgovornosti za sudbinu zarobljenika što nije u skladu sa svrhom članka 5.

Sud dalje smatra da vlast trebale biti opreznije i detaljnije istražiti navode podnositeljice da je njen sin bio zatočen od strane posebnih postrojbi i odveden u okolnostima opasnim po život. Umjesto toga propustili su provesti brze i učinkovite mjere za sigurnost g. Yandiyeva od opasnosti od nestanka. Štoviše, Sud navodi da su vlasti do prosinca 2000. godine poricale umiješanost federalnih vojnika u zatvaranje g. Yandiyeva.

Prema tome, Sud presuđuje da je g. Yandiyev držan u nepoznatom zatočeništvu u potpunoj odsutnosti osiguranja propisanih člankom 5. te da je došlo do povrede prava na slobodu i sigurnost zajamčenih tom odredbom.

Članak 13.

U svjetlu navoda koje se tiču članak 2. i 3., Sud smatra da je podnositeljica trebala imati učinkovito i praktično pravno sredstvo kojim bi se omogućila identifikacija i kažnjavanje odgovornih te pravo na naknadu štete. Međutim, u svjetlu činjenice da je istraga bila neučinkovita, Sud presuđuje da je država propustila udovoljiti obvezama preuzetim na temelju članka 13. Slijedom toga, presuđuje da je došlo do povrede članka 13. u vezi sa člancima 2. i 3.

Sud smatra da nisu postavljena zasebna pitanja temeljem članka 13., a u vezi sa člankom 5., koji u sebi sadrži niz proceduralnih zahtjeva u vezi sa pravičnim zadržavanjem.

Ostali članci

Sud smatra da nisu posebni zahtjevi postavljeni pod člancima 6. i 8., a ruska je Vlada udovoljila obvezama propisanim člancima 34. i 38. st. 1. (a).